

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์

Factors Related to Practice in Good Agricultural Practices (GAP) of Parsley's Farmer in Nakhon Sawan Province

วราภรณ์ โจนงาม^{1*}, พัฒนา สุขประเสริฐ¹, ศิริส ทองเชื้อ², ณัฐพล เดชภูมิ³
Waraporn Chomngarm^{1*}, Patana Sukprasert¹, Siros Tongchure², Nuttapon Dapume³

(Received: July 1, 2020; Revised: September 22, 2020; Accepted: September 29, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคล และการปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกร 2) การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และ 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 168 คน ที่ได้รับการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และใช้สถิติเชิงอนุมานหาค่าความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งจังหวัดนครสวรรค์ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.1 อายุเฉลี่ย 54.89 ปี สำเร็จการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 82.7 มีประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง เฉลี่ย 12.72 ปี มีพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่ง เฉลี่ย 6.63 ไร่ ปลูกพันธุ์จันทบุรี ร้อยละ 99.4 โดยปลูกปีละ 2 – 3 รุ่น ร้อยละ 56.0 ช่วงเดือนปลูก ได้แก่ มกราคม – เมษายน พฤษภาคม – สิงหาคม และกันยายน – ธันวาคม ปริมาณผลผลิตรุ่นที่ 1 เฉลี่ย 1,828.27 ก.ก./ไร่ รุ่นที่ 2 เฉลี่ย 1,709.21 ก.ก./ไร่ และรุ่นที่ 3 เฉลี่ย 1,000 ก.ก./ไร่ มีต้นทุนการผลิต เฉลี่ย 17,265.48 บาท/ไร่ รายได้จากการปลูกผักชีฝรั่ง เฉลี่ย 23,747.02 บาท/ไร่ ใช้แรงงานใน

¹ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University.

²คณะเกษตรและชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

²Faculty of Agriculture and Biology, Chandrakasem Rajabhat University.

³กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

³Rice Department, Ministry of Agriculture and Cooperatives.

*Corresponding Author: jitrid@gmail.com

ครัวเรือน 1.86 คน มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ระดับมาก ในข้อกำหนดด้าน การผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา ($\bar{x} = 3.46$) โดยปัจจัยด้านแรงงานในครัวเรือน ปริมาณผลผลิต ต้นทุนการผลิต และรายได้ต่อพื้นที่ปลูก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี (GAP) ในบางข้อกำหนด

คำสำคัญ: ผักชีฝรั่ง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จังหวัดนครสวรรค์

Abstract

This survey research was to investigate 1) personal factors and practice in growing parsley of farmers, 2) farmers' Good Agricultural Practices (GAP) standard compliance and 3) factors related to Good Agricultural Practice (GAP) of parsley's farmers. Samples were 168 farmers in Nakhon Sawan province, selected by simple random sampling technique. Data were collected through interview, and were analyzed by descriptive statistic such as frequency, percentage, mean, minimum, maximum and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

Research findings revealed that most farmers were 66.1% female, average age 54.89 years old, completed primary education 82.7%, having average experience in growing parsley 12.72 year, having average planted area around 6.63 rai. 99.4% of parsley farmers mostly grew in Chanthaburi province, and 56.0% of farmers grew 2 to 3 times per year; from January to April, May to August and September to December. The first plantation produced approximately 1,828.27 kg./rai, the second produced 1,709.21 kg./rai and the third produced 1,000 kg./rai. The average cost was 17,265.48 bath/rai, and the average income was 23,747.02 bath/rai. The household labor used in parsley farming was 1.86 person. The farmers received a high level of GAP in holding, moving produce in planting plot and storage ($\bar{x} = 3.46$). It was also found that the farmers have followed some terms of practice in Good Agricultural Practices (GAP) in the areas of household labor, production yield, production cost and income per planted area factors.

Keywords: Parsley, Good agricultural practices (GAP), Nakhon Sawan Province

บทนำ

กระแสนิยมด้านอาหารปลอดภัย และการรักษาสุขภาพเป็นเรื่องที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ที่ผลิตอาหารเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และมีการส่งออกผลผลิตทางการเกษตรภายใต้นโยบายครัวของโลก การส่งออกสินค้าเกษตรจึงต้องมีมาตรการด้านความปลอดภัยในการผลิตอาหารด้วยการควบคุมกำกับตามข้อกำหนดและระเบียบของประเทศคู่ค้า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice: GAP) เพื่อควบคุมกำกับให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรให้ได้ปริมาณและมีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยแนวโน้มสถานการณ์การผลิตพืชในปี 2563 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 2.1-3.1 เมื่อเทียบกับปี 2562 ที่ได้ขยายตัว ร้อยละ 0.7 (Office of Agricultural Economics, 2019)

ผักชีฝรั่งเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มีการปลูกเป็นจำนวนมาก และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ซึ่งมีพื้นที่ปลูกอยู่ในหลายจังหวัด เช่น จังหวัดนครพนม จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น (Department of Agricultural Extension, 2018) โดยเฉพาะจังหวัดนครสวรรค์นั้น เกษตรกรที่ประสบปัญหาการขาดทุนจากการทำนา ได้ปรับเปลี่ยนมาปลูกผักชีฝรั่ง และสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ทำให้มีเกษตรกรปลูกผักชีฝรั่งมากขึ้นต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (Nakhon Sawan Provincial Agricultural Extension Office, 2017) ผักชีฝรั่งจัดเป็นพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ มีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ มีกลิ่นหอม ช่วยดับกลิ่นคาวในอาหาร ใช้ในการปรุงรส และเป็นผักที่มีคุณค่าทางอาหารที่สำคัญ ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต แคลเซียม เหล็ก โพแทสเซียม โซเดียม ไอโอดีน วิตามินเอ วิตามินบี 1 วิตามินบี 2 วิตามินซี ไนอาซิน และสารคลอโรฟิลล์สูง อีกทั้งยังมีสรรพคุณมากมาย เช่น ช่วยลดการเสื่อมของเซลล์ ช่วยยังยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง ช่วยขับลมในกระเพาะอาหาร ควบคุมความดันโลหิตให้เป็นปกติ เสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกัน บรรเทาอาการปวดศีรษะไมเกรน ช่วยเผาผลาญพลังงาน อีกทั้งยังทำให้ลมหายใจมีกลิ่นหอม นอกจากนี้ผักชีฝรั่งยังได้รับการนิยมนำมาทำเครื่องปรุงรส และสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหยได้อีกด้วย (Nonthachad, 2010)

ผักชีฝรั่งปลูกได้ง่าย โตเร็ว โรคและแมลงศัตรูพืชรบกวนน้อย ให้ผลตอบแทนสูง สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี ซึ่งจังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีสภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศ ที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของผักชีฝรั่ง ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกผักชีฝรั่งกันอย่างแพร่หลายใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอเก้าเลี้ยว อำเภอชุมแสง และอำเภอตาคลี (Department of Agricultural Extension, 2019) แต่เกษตรกรมักประสบกับปัญหาในด้านราคาที่ ไม่คงที่ ไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง เกษตรกรส่วนใหญ่ยังนิยมปลูกแบบเดิม ๆ ทำให้ได้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตที่ไม่ตรงกับ

ความต้องการของตลาด ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษา เรื่องการปฏิบัติตามระบบมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อสำรวจวิธีปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกร เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาให้เกษตรกรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล และการปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP พืช): เป็นมาตรฐานการปฏิบัติที่ระบุรายละเอียด ข้อกำหนดด้านการจัดการกระบวนการผลิตที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติที่ดีทางการผลิตพืชทุกชนิดโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพปลอดภัย ปลอดภัยจากศัตรูพืชเหมาะสมกับการบริโภค และมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค ประกอบด้วยข้อกำหนด 8 ประการ (Department of Agricultural Extension, 2020) คือ

1. **แหล่งน้ำ:** แหล่งน้ำต้องสะอาด ไม่มีการปนเปื้อนของวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดหลัก 5 ข้อ คือ (1) น้ำที่ใช้ในการผลิต ไม่ปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต (2) กรณีใช้น้ำเสียในการผลิต มีการบำบัดน้ำเสียก่อนนำมาใช้ในการผลิตพืช (3) น้ำที่ใช้หลังการเก็บเกี่ยวและสัมผัสผลผลิตที่บริโภค มีคุณภาพน้ำดื่มหรือเทียบเท่า (4) กรณีระบบไฮโดรโปนิกส์ มีระบบลดปริมาณการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ และสารเคมี และ (5) กรณีระบบไฮโดรโปนิกส์ มีการบำรุงรักษาระบบการให้น้ำให้สะอาด
2. **พื้นที่ปลูก:** ต้องไม่มีวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดหลัก 4 ข้อ คือ (1) พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต (2) กรณีพื้นที่ปลูกเสี่ยงการปนเปื้อนมีการบำบัดให้สู่ระดับที่ปลอดภัย

(3) หากใช้สารเคมี รม/ราด ลงดิน/วัสดุปลูก มีบันทึกข้อมูล ชนิด อัตรา วิธี วันใช้ ชื่อผู้ปฏิบัติ และ (4) พื้นที่ปลูกเป็นไปตามข้อกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร: ใช้ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงของกรมวิชาการเกษตร หรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง กับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ใช้สารเคมีที่ประเทศผู้ค้าอนุญาตให้ใช้ และห้ามใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายที่ทางราชการห้ามใช้ ซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดหลัก 5 ข้อ คือ (1) ใช้สารเคมีตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรหรือตามฉลาก หยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวตามฉลากหรือคำแนะนำของทางราชการ และบันทึกการตรวจสอบหาสาเหตุและแก้ไขป้องกันการเกิดซ้ำกรณีมีผลวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิตเกินค่ามาตรฐาน (2) ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก ตาม พ.ร.บ.วอ. พ.ศ. 2535 (วอ.4) (3) กรณีผลิตเพื่อส่งออก ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ตามที่ประเทศผู้ค้ากำหนด (4) ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ทุกครั้งหลังใช้งาน และทิ้งน้ำล้าง ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม และ (5) ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ควบคุมมีความรู้ในการใช้สารเคมี รู้จักศัตรูพืช ชนิดและอัตราการใช้

4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว: ปฏิบัติและจัดการการผลิตตามแผนควบคุมการผลิต การสำรวจ การป้องกัน และการกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง และผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้วต้องไม่มีศัตรูพืชติดอยู่ ถ้าพบต้องคัดแยกไว้ต่างหาก ซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดหลัก 2 ข้อ คือ (1) ไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย และ (2) ระบบไฮโดรโปนิกส์ มีบันทึกข้อมูลการใช้สารละลายธาตุอาหารพืช

5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว: เก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะเวลาที่เหมาะสมตามแผนควบคุมการผลิต อุปกรณ์ภาชนะบรรจุที่ใช้รวมถึงวิธีการเก็บเกี่ยว ต้องสะอาด ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณภาพของผลิตผล และไม่ปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อการบริโภค และคัดแยกผลิตผลที่ไม่มีคุณภาพไว้ต่างหาก ซึ่งไม่มีข้อกำหนดหลัก มีเพียงข้อกำหนดหลัก 3 ข้อ คือ (1) อายุการเก็บเกี่ยวผลผลิตเหมาะสม มีคุณภาพ หรือตามข้อกำหนดของกลุ่ม (2) การเก็บเกี่ยวปฏิบัติอย่างถูกต้องสุลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนและปลอดภัยในการบริโภค และ (3) อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ วัสดุที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง ทำจากวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน

6. การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา: สถานที่เก็บรักษาต้องสะอาด อากาศถ่ายเทได้ดีสามารถป้องกันการปนเปื้อนของวัตถุแปลกปลอม วัตถุอันตราย และสัตว์พาหะนำโรค และอุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายต้องสะอาด ปราศจากการปนเปื้อนสิ่งอันตรายที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค และต้องขนย้ายผลิตผลอย่างระมัดระวัง ซึ่งไม่มีข้อกำหนดหลัก มีเพียงข้อกำหนดรอง 5 ข้อ คือ (1) การจัดการสุขลักษณะของสถานที่ วิธีการขนย้าย ที่พักผลิตผล/ที่เก็บรักษาผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตผล ด้านความปลอดภัยต่อการบริโภค และคุณภาพผลิตผล (2) มีวัสดุปูรอง

พื้นบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากพื้นดิน (3) ไม่ใช้พาหนะขนส่งสารเคมี/ปุ๋ย ขนย้ายหรือขนส่งผลผลิต กรณีจำเป็นต้องใช้ร่วมกัน มีการทำความสะอาดก่อนการใช้งาน และบันทึกการดูแลรักษาพาหนะขนส่ง (4) การจัดวาง/พักผลผลิต ในแปลงปลูก เหมาะสม ป้องกันการชุกซ์/กระแทก/ความร้อน และแสงแดด และ (5) กรณี ผลผลิตที่เสื่อมคุณภาพง่าย มีการดูแล/ป้องกันที่เหมาะสม ก่อนการขนส่ง

7. สุขลักษณะส่วนบุคคล: ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ที่เหมาะสม หรือผ่านกระบวนการอบรม การปฏิบัติที่ถูกต้องและถูกสุขลักษณะ และมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อป้องกันไม่ให้ผลิตผลเกิดการปนเปื้อนจากผู้สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง โดยเฉพาะในขั้นการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว สำหรับพืชที่ใช้บริโภคสด ซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดหลัก 1 ข้อ คือ (1) ผู้สัมผัสผลิตผลโดยตรง ดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล และมีวิธีการป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตผล

8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ: บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ข้อมูลการขายผลผลิตรวมถึงการปฏิบัติ ในทุกขั้นตอน ต้องมีการบันทึกข้อมูลการสำรวจ และการป้องกันการกำจัดศัตรูพืช และต้องมีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผล หรือแหล่งที่นำผลิตผลในแต่ละรุ่นไปจำหน่าย ซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดหลัก 3 ข้อ คือ (1) กรณีที่ใช้สารเคมี รม/ราด ลงดิน/วัสดุปลูก มีบันทึกข้อมูล ชนิด อัตรา วิธี วันใช้ ชื่อผู้ปฏิบัติ (2) บันทึกข้อมูลการใช้สารเคมี ทุกครั้งที่ใช้ ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วันที่ใช้ อัตราและวิธีการใช้ ชื่อผู้ปฏิบัติ และ (3) บันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อน/หลังเก็บเกี่ยวที่สำคัญ ที่มีผลต่อความปลอดภัย

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Construct Interview Schedule)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ได้แจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ประจำปี พ.ศ. 2561 และทำการปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีครัวเรือนที่ปลูกผักชีฝรั่งและได้ทำการขึ้นทะเบียนเกษตรกรแล้วทั้งสิ้น 276 ครัวเรือน (Department of Agricultural Extension, 2018)

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ใช้การเปิดตารางสุ่มของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 (Niyamangkul, 2013) จากจำนวนประชากรเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรนจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 276 ครัวเรือน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 168 ราย

เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Construct interview schedule) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็น เครื่องมือจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 การ ปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่ง และตอนที่ 3 การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ให้มีความชัดเจน

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือจากการใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก (Cronbachs' alpha coefficient) (Niyamangkul, 2013) ทำการทดสอบจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งที่ ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งนำมาคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

การวัดค่าและการแปลความหมาย

วัดค่าตัวแปรของระดับการปฏิบัติตามมาตรฐาน (GAP) ของเกษตรกรโดยแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ 1 (น้อยที่สุด) 2 (น้อย) 3 (ปานกลาง) 4 (มาก) และ 5 (มากที่สุด) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกตถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ในทุกข้อแล้ว นำมาหาค่าเฉลี่ยของแต่ละข้อกำหนด คือ 1 (ไม่ปฏิบัติเลย) 2 (ปฏิบัติน้อยครั้ง) 3 (ปฏิบัติบางครั้ง) 4 (ส่วนใหญ่ปฏิบัติ) 5 (ปฏิบัติทุกครั้ง) ทั้งนี้ใช้การแปลความหมาย กำหนดค่าคะแนนให้เป็น 5 ช่วง คือ 1.00–1.80 (น้อยที่สุด) 1.81–2.60 (น้อย) 2.61–3.40 (ปานกลาง) 3.41–4.20 (มาก) และ 4.21–5.00 (มากที่สุด)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation test) ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการปฏิบัติในการ ปลูกผักชีฝรั่งกับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกร

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล และการปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง

เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 66.1) มีอายุเฉลี่ย 54.89 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 82.7) และมีประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง เฉลี่ย 12.72 ปี (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

(n = 168)		
ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	ความถี่ (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	57	33.9
หญิง	111	66.1
อายุ		
30 – 51 ปี	52	31.0
52 – 59 ปี	61	36.3
60 – 75 ปี	55	32.7
Min = 30, Max = 75; $\bar{x}$ = 54.89, S.D. = 10.09		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	139	82.7
สูงกว่าประถมศึกษา	29	17.3
ประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่ง (ปี)		
1 – 9 ปี	49	29.1
10 – 17 ปี	67	39.9
20 – 40 ปี	52	31.0
Min = 1, Max = 40, $\bar{x}$ = 12.72, S.D. = 8.39		

1.2 การปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกร

ในการปลูกผักชีฝรั่ง พบว่า ขนาดพื้นที่การปลูกผักชีฝรั่ง ค่าเฉลี่ย 6.63 ไร่ ส่วนใหญ่ปลูกปีละ 2-3 รุ่น (ร้อยละ 56.0) โดยรุ่นที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน รุ่นที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม และรุ่นที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม ดินที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว (ร้อยละ 48.8) ที่เหลือเป็นดินอื่น ๆ เช่น

ดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินทราย และดินร่วนปนเหนียว เกษตรกรไม่เคยตรวจวิเคราะห์ดิน (ร้อยละ 91.7) ใช้ปุ๋ยผสม (ร้อยละ 71.4) ปริมาณ/วิธีการใช้ปุ๋ยได้จากประสบการณ์ของตนเอง (ร้อยละ 91.7) ใช้วิธีการปลูกแบบหว่านเมล็ดพันธุ์ (ร้อยละ 98.8) พันธุ์ที่ปลูกเกือบทั้งหมดเป็นพันธุ์จันทบุรี (ร้อยละ 99.4) แหล่งน้ำที่ใช้ส่วนใหญ่มาจากบ่อน้ำ สระน้ำ (ร้อยละ 67.3) เหตุผลหลักที่เลือกปลูกพันธุ์นี้ เนื่องจากปลูกและดูแลรักษาง่าย (ร้อยละ 65.5) แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ได้จากการเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง (ร้อยละ 72.0) รูปแบบการปลูกเป็นแบบพื้นราบทั้งหมด ใช้การมุงสะพานเพื่อการพรางแสง (ร้อยละ 92.9) ไม่เคยตรวจวิเคราะห์น้ำ (ร้อยละ 95.8) ระบบให้น้ำแบบขังน้ำเหมือนแปลงนา (ร้อยละ 58.9) ปริมาณ/ช่วงเวลาการให้น้ำได้จากประสบการณ์ (ร้อยละ 97.6) วิธีเก็บเกี่ยวผลผลิต ใช้วิธีถอนทั้งต้นให้มีรากติดขึ้นมาด้วย (ร้อยละ 90.5) จำนวนแรงงานใช้แรงงานในครัวเรือน ค่าเฉลี่ย 1.86 คน และแรงงานจ้างเก็บเกี่ยว ค่าเฉลี่ย 4.10 คน ปริมาณผลผลิตที่ได้ รุ่นที่ 1 ค่าเฉลี่ย 1,828.27 ก.ก./ไร่ รุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 ค่าเฉลี่ย 1,915.19 ก.ก./ไร่ เกือบทั้งหมดไม่เคยผ่านการตรวจมาตรฐาน GAP (ร้อยละ 98.8) ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 17,265.48 บาท/ไร่ รายได้ต่อพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 23,747.02 บาท/ไร่ มีพ่อค้ามารับซื้อ (ร้อยละ 93.4) ไม่มีประสบการณ์ในการหารายได้อื่นนอกจากการจำหน่ายต้นผักชีฝรั่ง (ร้อยละ 63.0) ปัญหาเรื่องศัตรูพืชที่พบส่วนใหญ่คือเรื่องด้ง เพลี้ย ใบเพลี้ย (ร้อยละ 35.6) ช่วงเวลาที่พบบางฤดู (ร้อยละ 67.4) แก้ไขเรื่องศัตรูพืชโดยการใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง (ร้อยละ 92.9) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง

(n=168)		
การปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พื้นที่ปลูก (ไร่)		
1 – 2 ไร่	49	29.2
3 – 9 ไร่	71	42.3
10 – 30 ไร่	48	28.5
Min = 1, Max = 30, $\bar{x}$ = 6.63, S.D. = 6.28		
ปลูกครั้งต่อปี		
1 รุ่น (มกราคม – เมษายน)	74	44.0
2 - 3 รุ่น (มกราคม – เมษายน) และ (พฤษภาคม – สิงหาคม)	94	56.0
หรือ (มกราคม – เมษายน), (พฤษภาคม – สิงหาคม) และ		
และ (กันยายน – ธันวาคม)		
สภาพดินปลูก		
ดินเหนียว	82	48.8
ดินอื่น ๆ	86	51.2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=168)		
การปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การวิเคราะห์ดิน		
ไม่เคยวิเคราะห์	154	91.7
ทำการวิเคราะห์ปีละ 1 ครั้ง	14	8.3
สูตรของปุ๋ย		
ปุ๋ยผสม	120	71.4
ปุ๋ยเดี่ยว	48	28.6
เทคนิคการใส่ปุ๋ย		
จากประสบการณ์	154	91.7
คำแนะนำจากเพื่อนบ้าน	14	8.3
วิธีการปลูก		
หว่านเมล็ดพันธุ์	166	98.8
แยกกอ	2	1.2
พันธุ์ที่ปลูก		
พันธุ์จันทบุรี	167	99.4
พันธุ์เชียงใหม่	1	0.6
แหล่งน้ำ		
บ่อน้ำ สระน้ำ	113	67.3
แม่น้ำ	35	20.8
ชลประทาน	18	10.7
บาดาล	2	1.2
เหตุผลในการปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
ปลูกและดูแลรักษาง่าย	110	65.5
เป็นที่นิยมของตลาด	104	61.9
เก็บเกี่ยวได้เร็ว	51	30.4
มีความชำนาญในการปลูก	41	24.4
จำหน่ายได้ราคาสูง	19	11.3
แหล่งที่มาของพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
เก็บเมล็ดพันธุ์เอง	121	72.0
ซื้อจากเกษตรกรในจังหวัด	62	36.9
ซื้อจากจันทบุรี และพ่อค้าคนกลาง	18	10.7

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=168)		
การปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รูปแบบการปลูก		
พื้นราบ	168	100.0
ยกร่อง	0	0.0
การพรางแสง		
มุงสะแลน	156	92.9
ไม่มุงสะแลน	12	7.1
การตรวจวิเคราะห์น้ำ		
ไม่เคยตรวจวิเคราะห์	161	95.8
ตรวจวิเคราะห์ปีละ 1-2 ครั้ง	7	4.2
ระบบให้น้ำ		
ขังน้ำเหมือนแปลงนา	99	58.9
ปล่อยน้ำตามร่อง	62	36.9
สปริงเกอร์	4	2.4
น้ำหยด	3	1.8
ปริมาณ/ช่วงเวลาการให้น้ำ		
จากประสบการณ์	164	97.6
คำแนะนำจากเพื่อนบ้าน	4	2.4
วิธีเก็บเกี่ยวผลผลิต		
ถอนทั้งต้นให้มีรากติดขึ้นมาด้วย	152	90.5
ใช้มีดตัดที่ละต้น	16	9.5
จำนวนแรงงาน		
แรงงานในครัวเรือน		
1 คน	43	25.6
มากกว่า 1 คน	123	73.2
Min = 1, Max = 4, $\bar{x}$ = 1.86, S.D. = 0.63		
แรงงานจ้าง		
1 – 2 คน	54	32.1
3 – 4 คน	53	31.6
5 – 20 คน	61	36.3
Min = 1, Max = 20, $\bar{x}$ = 4.10, S.D. = 2.78		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=168)		
การปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ปริมาณผลผลิตที่ได้		
รุ่นที่ 1		
500 – 1,200 ก.ก. / ไร่	42	25.0
1,201 – 1,800 ก.ก. / ไร่	20	11.9
1801 – 5000 ก.ก. / ไร่	106	63.1
Min = 500, Max = 5000, $\bar{x}$ = 1,828.27		
รุ่นที่ 2 – รุ่นที่ 3		
400 – 800 ก.ก. / ไร่	38	22.8
801 – 1,500 ก.ก. / ไร่	64	38.0
1,501 – 7,000 ก.ก. / ไร่	66	39.2
Min = 400, Max = 7,000, $\bar{x}$ = 1,915.19		
ผ่านการตรวจมาตรฐาน GAP		
ไม่เคยผ่านการตรวจ	166	98.8
เคยผ่านการตรวจ	2	1.2
ต้นทุนการผลิต		
1,500 – 8,500 บาท/ไร่	18	23.7
8,501 – 23,000 บาท/ไร่	27	35.5
23,001 – 55,000 บาท/ไร่	31	40.8
Min = 1,500, Max = 55,000, $\bar{x}$ = 17,265.48, S.D. = 12,377.23		
รายได้ต่อพื้นที่ปลูก		
1,000 – 15,000 บาท/ไร่	68	40.5
15,001 – 30,000 บาท/ไร่	66	38.7
30,001 – 85,000 บาท/ไร่	35	20.8
Min = 1,000, Max = 85,000, $\bar{x}$ = 23,747.02, S.D. = 16,666.69		
การตลาด (ขาย)		
พ่อค้ามารับซื้อ	157	93.4
ขายในพื้นที่	10	6.0
ตลาดต่างพื้นที่ ระบุ ตลาดไท	1	0.6

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=168)		
การปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รายได้จากการจำหน่ายต้นผักชีฝรั่ง		
ไม่มี	106	63.0
จำหน่ายต้นกล้า หน่อพันธุ์ เมล็ดพันธุ์	62	37.0
การป้องกันกำจัดโรค/แมลง		
ปัญหาที่พบ		
- ต้นเหลือง ใบเหลือง	53	35.6
- เพลี้ยไฟ	34	22.8
- แมลงหวี่	36	24.1
- เชื้อรา	21	14.1
- ใบไหม้ ใบลาย	5	3.4
ช่วงเวลาที่พบ		
- บางฤดู	93	67.4
- ทุกฤดู	45	32.6
วิธีแก้ไข		
- ใช้สารเคมี ยากำแมลง	131	92.9
- ใช้สารชีวภัณฑ์	10	7.1

2. การปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง

ในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ การผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา โดยเกษตรกรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการระมัดระวังและพิถีพิถันในการเก็บเกี่ยว ขนย้าย เนื่องจากส่งผลต่อราคาของผลผลิต หากดูแลไม่ดีส่งผลให้เสียราคาได้ เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ระดับปานกลาง จำนวน 6 ข้อ คือ (1) แหล่งน้ำ (2) พื้นที่ปลูก (3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อน การเก็บเกี่ยว (5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (6) สุขลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ในระดับน้อย จำนวน 1 ข้อ คือ การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ โดยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ไม่นิยมจดบันทึกข้อมูลหรือทำบัญชีรายรับรายจ่ายต่าง ๆ เนื่องจากอ้างว่ายุ่งยากและใช้วิธีการจำแทน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกรในการปลูกผักชีฝรั่ง

การปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. แหล่งน้ำ (WS)	3.09	0.89	ปานกลาง
2. พื้นที่ปลูก (PA)	3.05	0.97	ปานกลาง
3. การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร (UP)	2.98	0.79	ปานกลาง
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (QB)	2.97	0.86	ปานกลาง
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (HP)	2.97	0.72	ปานกลาง
6. การพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา (SP)	3.46	0.79	มาก
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล (PH)	2.76	0.82	ปานกลาง
8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ (DE)	2.22	0.93	น้อย
รวม	2.88	0.65	ปานกลาง

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP

ทำการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง ด้านอายุ และด้านประสบการณ์ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม GAP ซึ่งค่าตัวเลขเชิงลบ เป็นความสัมพันธ์แบบแปรผกผันกลับ แสดงว่า ถ้าอายุและประสบการณ์ เพิ่มขึ้น ก็จะมีแนวโน้มในการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี (GAP) ลดลง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกรในการปลูกผักชีฝรั่ง

ปัจจัยส่วนบุคคล ของเกษตรกร	มาตรฐานการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี (GAP)							
	WS	PA	UP	QB	HP	SP	PH	DE
อายุ	-0.038	-0.048	-0.095	-0.019	-0.014	-0.056	-0.102	-0.021
ประสบการณ์	-0.002	-0.046	-0.057	-0.057	-0.140	-0.090	-0.048	-0.027

หมายเหตุ ** $P \leq 0.01$, * $P \leq 0.05$

การหาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้ Pearson Correlation ของปัจจัยด้านการปลูกผักชีฝรั่งกับการปฏิบัติตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ในปัจจัยด้านปริมาณ พบว่า แรงงานจ้าง ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ในทุกข้อ ส่วนด้านแรงงานในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต ผลการ

ขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และบันทึกข้อมูลและการตามสอบด้านปริมาณผลผลิต มีความสัมพันธ์กับการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ด้านต้นทุนผลิต มีความสัมพันธ์กับการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา และสุขลักษณะส่วนบุคคล และด้านรายได้ต่อพื้นที่ปลูก มีความสัมพันธ์ต่อ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่งกับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกร

ปัจจัยด้านการปลูกผักชีฝรั่ง	การปฏิบัติตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP)								รวม
	WS	PA	UP	QB	HP	SP	PH	DE	
แรงงานจ้าง	0.11	0.03	-0.02	0.06	0.16	0.16	0.02	0.13	0.09
แรงงานในครัวเรือน	0.08	0.12	0.15	0.22**	0.19*	0.27**	0.24**	0.27**	0.23**
ปริมาณผลผลิต	0.03	0.02	0.14	0.14	0.07	0.09	0.14	0.17*	0.12
ต้นทุนผลิต	-0.07	-0.04	-0.10	-0.24**	-0.14	-0.16*	0.22*	0.08	0.13
รายได้ต่อพื้นที่ปลูก	-0.12	-0.03	-0.09	-0.16*	-0.09	-0.09	-0.11	0.05	0.10

หมายเหตุ ** $P \leq 0.01$, * $P \leq 0.05$

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการปฏิบัติในการปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยตรวจวิเคราะห์ดิน วิเคราะห์น้ำ รวมถึงไม่เคยผ่านการตรวจมาตรฐาน GAP โดยที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของ GAP ดังนั้นหากเกษตรกรกลุ่มนี้มีการยื่นขอการรับรองมาตรฐาน GAP จึงมีโอกาสูงที่จะไม่ผ่านมาตรฐาน GAP ซึ่งมีข้อกำหนดให้ต้องมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดครบทั้ง 8 ข้อ (Department of Agricultural, 2020)

นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษาสุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูลและการตรวจสอบซึ่งสอดคล้องกับ Siriviriyasomboon (2012) ที่พบว่าแรงงานในครัวเรือนมีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเพิ่มขึ้นของเกษตรกร และ Camloi (2018) ที่พบว่าด้านจำนวนแรงงานในการทำการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกษตรกร พบว่าการปลูกผักชีฝรั่งมีกิจกรรมจำนวนมาก ดังนั้นแรงงานทั้งแรงงานในครัวเรือน และแรงงานจ้างจึงมีความจำเป็นอย่างมาก

เกษตรกรค่อนข้างให้ความสำคัญกับแรงงานในครัวเรือนเป็นหลักเนื่องจากสามารถควบคุมคุณภาพได้ จะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ส่งผลถึงราคาที่ดีขึ้นด้วย ส่วนรายได้ต่อพื้นที่ปลูก พบว่า มีความสัมพันธ์กับการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวซึ่งสอดคล้องกับ Janthong (2018) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้มาจากการผลิตข้าวนาปีจะมีการยอมรับวิธีการผลิตข้าวนาปีมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้น้อย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน เนื่องจากรายได้จะเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เกษตรกรยอมรับที่จะพัฒนาคุณภาพของผลผลิตสู่การพัฒนาถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการปฏิบัติการเกษตรที่ดี (GAP)

สรุป

ผลการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า อายุ และประสบการณ์การปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP แต่ปัจจัยด้านแรงงานในครัวเรือน ปริมาณผลผลิต ต้นทุนการผลิต และรายได้ต่อพื้นที่ปลูก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ในบางข้อกำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการปฏิบัติการเกษตรที่ดี เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ ที่จะได้รับการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง ทั้งในแง่ของประโยชน์ส่วนบุคคล ประโยชน์ต่อส่วนรวมของเพื่อนชาวเกษตรกรที่ปลูกผักชีฝรั่งในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์

1.2 พัฒนาเกษตรกรกลุ่มที่เป็นแรงงานของครัวเรือนให้เป็นเกษตรกรต้นแบบที่มีการทำการเกษตรโดยการนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มองค์ความรู้ให้กับคนในพื้นที่ให้คนรุ่นใหม่มีแนวทางในการทำเกษตรแบบใหม่ที่ทันสมัยและใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม

1.3 สนับสนุนเกษตรกรให้ศึกษาดูงานในแหล่งการผลิตที่ปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกรเพื่อนำแรงบันดาลใจดังกล่าวกลับมาพัฒนาการเพาะปลูกผักชีฝรั่งต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มคุณค่าในการผลิตพืชชนิดอื่น ๆ ต่อขอองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

1.4 สนับสนุนช่องทางการตลาดของสินค้า GAP เพื่อสร้างแรงจูงใจด้านราคาสินค้าแก่เกษตรกร เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการตลาดของสินค้าผักฝรั่งให้สามารถกระจายไปสู่แหล่งตลาดที่หลากหลาย และเพิ่มความสามารถในการทำให้ผักฝรั่งของจังหวัดนครสวรรค์มีคุณภาพและปลอดภัยต่อประชาชนในประเทศ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาในประเด็นของการปฏิบัติตามมาตรฐานทางการปฏิบัติการเกษตรที่ดี โดยทำการศึกษาครอบคลุมในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปด้วย เช่นการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกการสนทนากลุ่ม เพื่อทำให้ได้ปัญหาอื่น หรือปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการปลูกผักฝรั่งของเกษตรกรนอกเหนือจากมุมมองของ GAP เพิ่มเติม และทำการสรุปด้วยการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น และแนวทางการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สามารถสร้างความเชื่อมโยงในการเพาะปลูกที่อยู่บริเวณพื้นที่เดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเพาะปลูกโดยการใช้ปุ๋ยเคมี เป็นต้น

รายการอ้างอิง (References)

- Camloi, S. (2018). Factors Related to Good Agricultural Practice (GAP) for Cut – Flower Orchids of Farmers, Bang Yang Sub – District, Krathum Baen District, Samut Sakhon Province. *King Mongkut's Agricultural Journal*, 36(2), 62-72.
- Department of Agricultural Extension. (2018). *Agricultural production information system*, Retrieved November 7, 2019, from: <http://production.doae.go.th>.
- Department of Agricultural Extension. (2019). *Farmer registration update*. Retrieved December 10, 2019, from: <http://www.farmer.doae.go.th>.
- Department of Agricultural Extension.. (2020). *GAP certification process, plants and organic production*. Retrieved September 24, 2020, from http://gap.doa.go.th/web_manual/doc/SOP.pdf
- Janthong, N. (2018). Farmers Adoption of Corn Production on Good Agricultural Practices (GAP) in Angthong Province. *Journal of Agri. Research & Extention*, 35(3), 53-62.
- Nakhon Sawan Provincial Agricultural Extension Office. (2017). *Annual report 2017*. Muang Distric, Nakornsawan Province. (In Thai).
- Niyamangkul, S. (2013). *Research methods in social sciences and statistics* . Book to you co. Bangkok. (In Thai).

Nonthachad (2010). *Herbs*. Witthaya sathan. Europa press co. Bangkok. (In Thai).

Office of Agricultural Economics. (2019). *Agricultural Economic Outlook*. Division of Agricultural Policy and Planning. Ladyao Chatuchak Bangkok. (In Thai).

Siriviriyasomboon, N. (2012). Factors affecting farmers adoption of safety vegetable in Bangyai district Nonthaburi province. *King Mongkut's Agricultural Journal*, 30(2), 59-67.